

Додаток до МЕМУ №2-2006

Газова суперечка: тимчасове перемир'я

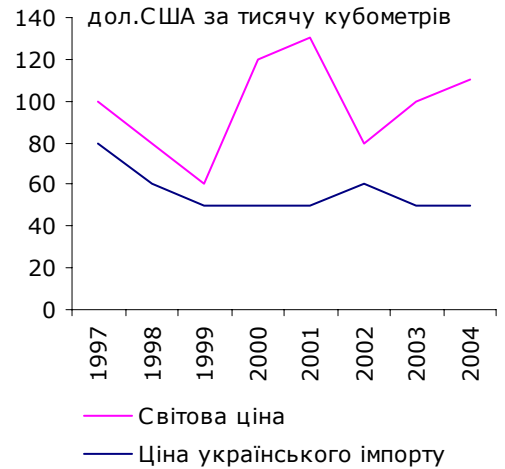
Газова суперечка між Росією і Україною досягла апогею на початку січня, коли Росія обмежила постачання газу до України, а Україна почала забирати частину транзитного газу для власного споживання. Українська сторона заявила, що забирає газ на підставі чинних домовленостей про оплату транзиту російського газу. Коли споживачі Західної Європи помітили нестачу, Росія була змушена відновити поставки газу в Україну. Аби розв'язати конфлікт, було підписано угоду між "Газпромом", "Нафтогазом України" та "РосУкрЕнерго" щодо постачання газу в Україну в першій половині 2006 року. Домовленість визначає основні умови транзиту та постачання газу. Основними моментами домовленості є встановлення тарифу за транзит на рівні 1,6 дол. США за тисячу кубометрів на 100 км, що сплачуватиметься грішми (раніше 1,09 дол. США, що сплачувалися бартерним газом); ціна на газ для України зафіксована на рівні 95 дол. США за тисячу кубометрів на російсько-українському кордоні. На початку лютого "РосУкрЕнерго" та "Нафтогаз" України створили спільне підприємство для продажу газу споживачам України.

Контракт, підписаний поспіхом 4 січня, викликав багато нарікань і має сприйматися скоріше як проміжне рішення, аніж встановлення довготермінових умов торгівлі газом між Росією та Україною. Домовленості передбачають ціну на газ на рівні 95 дол. США за тисячу кубометрів на українському кордоні, але також встановлено, що ця ціна складається із "суміші" російського газу по ціні 230 дол. США за тисячу кубометрів та дешевшого газу центральноазіатських країн, а також субсидується за рахунок находжень від експорту "РосУкрЕнерго". Січнева угода визначає ціну лише на перше півріччя 2006 року і, скоріше за все, переговори будуть відновлені після виборів до українського парламенту, коли нова парламентська більшість сформує уряд. "РосУкрЕнерго", як посередник між "Газпромом" та "Нафтогазом", з обох боків викликає сумніви щодо своєї необхідності. "Газпром", який володіє частиною "РосУкрЕнерго", втрачає певні прибутки від транзиту закупленого Україною туркменського газу через російську територію, а також від експорту російського та центральноазіатського газу до України. Створення спільного підприємства "РосУкрЕнерго" та "Нафтогазу" означає, що "Нафтогаз" відмовляється від частини своїх прибутків від продажу газу на внутрішньому ринку. Запровадження посередника, скоріше за все, зроблене для перерозподілу коштів імпортера та постачальника, можливо, з метою отримання ренти.

Політики використали угоду аби звинуватити владу у "продажу національних інтересів" та як підставу для голосування за відставку уряду, тоді як бізнес виявив невдоволення підвищенням ціни на газ. Сьогодні уряд не вдається до значного підвищення цін на газ як для населення, так і для промисловості, що фактично означає підвищення субсидування "Нафтогазом" внутрішнього споживання газу. Газова суперечка виявила проблеми в енергетичному секторі, які ігнорувались протягом тривалого часу. Монополія держави на газовому ринку гарантувала низьку ціну в минулому, але зараз влада стає "цапом-відбивайлом" за підвищення цін, яке за ринкових умов просто лягло б на плечі споживачів. Низькі ціни на газ, що субсидувались за рахунок надходжень від транзиту, не стимулювали споживачів підвищувати енергоефективність.

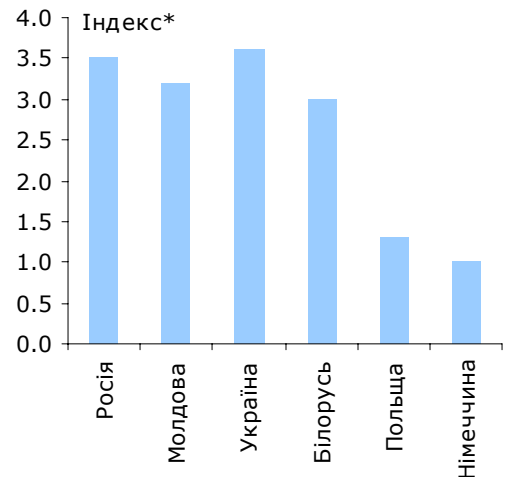
Хоча тимчасове перемир'я у газовій суперечці досягнуто, держава має вжити негайних заходів аби підготуватися до подальшого цінового шоку та пом'якшити ціновий шок, що вже стався. Фінансова стабільність "Нафтогазу України" вимагає, щоб тарифоутворення базувалось на повному відшкодуванні витрат. Це потребує підсилення ролі Національної комісії регулювання електроенергетики як регуляторного органу ринку. Із поступовим зменшенням перехресного субсидування необхідно впроваджувати

Ціни на природний газ

Джерело: Міжнародний валютний фонд, НБУ, Світовий банк

Енергетична інтенсивність

Джерело: Світовий банк

* - ВВП за паритетом купівельної спроможності, Німеччина=1

Автор:
Іван Полтавець
Інститут економічних досліджень та
політичних консультацій

програми адресної соціальної допомоги, щоб допомогти бідним витримати підвищення цін на газ та не допустити зростання заборгованості. Необхідно утриматись від обіцянок державної допомоги промисловості, а лише вжити заходів, які б стимулювали підприємства підвищувати енергоефективність, а у випадку економічної доцільності переходити на інші види палива.

Квартальні тенденції

Національні рахунки**		I 03	II 03	III 03	IV 03	I 04	II 04	III 04	IV 04	I 05	II 05	III 05	IV 05
ВВП	млрд. грн.	51,5	60,0	75,6	77,1	64,7	79,0	100,5	100,6	82,5	95,0	120,0	...
Реальний ВВП	% дпр	8,4	10,0	6,8	12,1	12,7	13,7	14,0	8,5	5,0	3,2	1,2	...
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	10,2	14,4	11,2	13,6	14,6	16,8	13,1	16,2	16,4	14,6	19,4	...
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	15,0	17,8	19,2	9,0	3,3	1,0	5,0	10,1	5,2	2,2	2,3	...
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	9,0	20,4	24,3	9,0	18,4	6,5	4,6	12,9	-2,6	-0,9	-0,1	...
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	9,9	9,8	9,8	11,6	18,1	19,9	10,5	8,6	0,1	-2,5	-17,9	...
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	13,8	16,2	17,4	17,7	13,8	7,3	6,7	7,8	6,6	2,1	1,7	...
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	4,0	-13,7	-22,5	6,7	-4,4	0,9	35,7	9,9	5,9	8,5	2,2	...
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	12,0	15,4	23,0	20,1	23,9	16,3	12,5	9,4	7,8	3,2	0,2	...
Будівництво (реальна)*	% дпр	18,2	24,8	30,9	16,9	29,9	30,6	16,4	3,9	-5,9	-9,0	-6,3	...
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	7,2	15,1	22,6	29,6	23,6	35,0	2,7	13,7	-1,5	-3,2	-6,2	...
Транспорт (реальна)*	% дпр	10,0	11,5	15,9	11,7	10,1	8,0	12,3	10,5	7,3	6,8	4,7	...
Платіжний баланс													
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. грн.	1,1	0,7	0,7	0,4	1,6	2,3	1,7	1,2	1,7	0,59	-0,2	...
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	11,2	7,0	5,0	3,0	13,5	15,5	8,8	6,2	10,8	3,2	-0,8	...
Баланс товарів	млн. грн.	309	-42	-155	-381	933	1552	774	482	1051	-228	-1017	...
Баланс послуг	млн. грн.	387	399	362	409	332	153	377	270	257	355	321	...
Поточні трансферти	млн. грн.	500	526	574	584	475	758	720	623	624	692	741	...
Прямі іноземні інвестиції	млн. грн.	238	454	390	329	334	614	422	345	231	355	445	...
Портфельні інвестиції	млн. грн.	-825	640	-444	-293	60	-406	781	-511	-114	-86	-1253	...
Валові золотовалютні резерви	млрд. грн.	4,6	6,2	6,7	6,9	7,9	9,6	12,1	9,5	12,0	13,1	14,3	...
Бюджет													
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	31,6	31,7	30,1	28,6	27,2	26,9	26,3	25,9	32,1	32,1	31,5	31,0
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	5,7	5,7	5,3	5,1	4,4	4,1	3,8	3,8	4,3	4,4	3,9	4,2
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	5,7	5,1	4,8	5,0	3,9	4,0	4,1	6,1	4,8	5,9	5,3	6,3
Податок на додану вартість	% від ВВП	6,2	6,3	5,8	4,8	6,2	5,7	5,1	4,1	8,6	9,2	7,9	7,3
Акцизні збори	% від ВВП	2,1	2,2	2,1	2,0	2,1	2,1	2,0	1,8	2,0	2,0	2,0	1,7
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	27,7	29,2	27,9	28,8	25,3	26,5	26,8	35,2	28,3	36,4	28,1	41,7
Поточні видатки	% від ВВП	na	26,3	24,2	24,3	22,4	22,7	21,7	27,2	26,5	33,6	24,0	34,2
Капітальні видатки	% від ВВП	na	3,0	3,7	4,4	2,9	3,8	5,1	8,0	1,8	2,7	4,1	7,5
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	3,8	2,5	2,2	-0,2	1,9	0,4	-0,5	-9,3	3,7	1,0	-5,0	6,2
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,6	1,0	1,0	0,8	1,5	3,7	3,5	1,0	0,2	0,6	0,6	16,0
Ринок праці													
Середня зарплата (реальна)	% дпр	12,3	19,1	19,9	14,9	23,0	17,8	13,2	15,3	15,0	19,0	19,6	...
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	-1,18	8,57	9,96	8,66	15,7	13,0	9,9	16,5	24,0	28,0	19,4	...
Рівень безробіття (за методологією МОП)	%	9,4	8,8	9,2	9,0	9,3	8,3	8,1	8,7	8,7	7,0	5,2	...
Банківський сектор													
Грошовий агрегат M0	% дпр	32,4	37,0	30,5	25,3	29,1	25,6	37,1	27,9	28,2	39,1	31,1	42,2
Грошовий агрегат M2	% дпр	47,8	54,6	49,9	47,6	45,4	44,8	51,5	32,3	38,9	37,4	31,3	53,9
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	73,4	74,7	65,0	66,1	69,4	67,3	67,9	26,2	28,3	31,6	...	...
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	71,2	70,2	70,4	77,5	67,0	61,7	55,2	54,3	51,8	45,4	...	...
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	63,7	71,2	73,0	61,7	56,8	52,1	44,3	29,4	28,3	32,6	43,4	58,7
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	44,1	48,4	57,7	60,9	63,6	56,2	43,5	32,2	33,1	36,8	47,1	66,3
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	110,6	156,4	164,0	157,9	141,7	102,7	82,7	57,1	49,5	53,0	70,1	84,6
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	31,3	37,4	40,1	45,0	47,4	49,3	50,9	54,2	54,4	56,1	59,7	61,8
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	18,0	17,2	17,2	17,7	17,2	16,6	17,0	17,6	17,0	15,4	15,4	16,4
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	12,5	12,6	11,7	10,9	12,2	12,1	12,6	12,2	12,1	11,0	11,3	11,7

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД

* зміна доданої вартості

** попередні дані

Примітки:

дпр до попереднього року

щ.р. щороку